בחינת זני כלניות

חוקרים שותפים:

עירית דורי, ליאנה בן יונס, אלי מתן - מו"פ דרום
יעל סקוטלסקי וגדעון לוריא - שה"מ פרחים, משרד החקלאות
בועז כהן - מועצת הפרחים

מבוא:

בעבר נחשב אזור הנגב כלא ראוי לגידול כלניות עקב האקלים החם השורר בו. בשנתיים האחרונות נבחן גידול הכלניות במו"פ דרום מהיבטים שונים: זנים , בתי גידול וחומר הריבוי. מהניסיון הקצר שהצטבר עד כה נראה שניתן לגדל באזור הבשור כלניות ולקבל פרחים איכותיים. בארץ מגודלים כיום בעיקר זנים מקומיים הנחשבים לפחות איכותיים לעומת זני היבוא (כדוגמא: המונליזה). זני היבוא פודים גם מחירים גבוהים לעומת הזנים המקומיים, אולם מחיר הפקעות גם כן גבוה מאד.

שיטות וחומרים:

זנים מקומיים ממשתלת יודפת מקבוצות: גליל ירושלים ומרון נשתלו ב- 22/10/99 בבית רשת בתנאי יום טבעי ויום ארוך. זני יבוא מקבוצות מונליזה, כריסטינה, טטרה וויקברי נשתלו ב- 1/10/99 בבית רשת בתנאי יום טבעי בלבד. כל הפקעות היו בגודל 4-5 ונשתלו בעומד 20 למ"ר. פקעות קטנות (גודל 2-3) מהזן מונליזה שהגיעו בשלב מאוחר יותר נשתלו ב- 3/11/99 בבית רשת יום טבעי ובבית רשת יום ארוך. הארכת היום ניתנה מהשתילה כשבירת לילה בהארה מחזורית (5/15) למשך 6 שעות (00:21-3:00)
במהלך העונה נערך מעקב אחר מועד הפריחה היבול ואיכותו.

תוצאות:

מועד התחלת הפריחה

זני יודפת מקבוצות ירושלים וגליל פרחו 8-18 ימים מוקדם יותר בתנאי יום ארוך (תרשים 1). בתנאי יום ארוך החלה הפריחה לאחר 30-40 יום ואילו בתנאי יום טבעי כ- 40-50 יום מהשתילה. בזן מרון סגול לא היתה השפעה של אורך היום על הפריחה. הזמן הקצר יחסית עד לפריחה של זנים אלו קשור גם לשתילה המאוחרת יחסית.
זני היבוא אשר נשתלו במועד מוקדם יותר, רובם בתנאי יום טבעי, פרחו ברובם רק לאחר 65-75 ימים חוץ מהזן DE CAEN MISCUGLIO שהקדים ופרח לאחר כ50- ימים (טבלה 1) . פקעות קטנות (גודל 2-3) של מונליזה שנשתלו בתחילת נובמבר הקדימו גם כן לפרוח בתנאי יום ארוך(תרשים 2).

יבול (עד סוף מרץ)
מבין זני היבוא הצטיינו ביבול גבוה הזנים: DE CAEN MISCUGLIO שהניב 570 פרחים למ"ר, WIKABRI PINK 448 פרחים למ"ר ו- WIKABRI BLUE 374 פרחים למ"ר (טבלה 1). בזני יודפת בלטו לטובה הזנים: ירושלים ורוד עם 489 פרחים למ"ר, ירושלים אדום 410 פרחים למ"ר וגליל אדום 401 פרחים למ"ר שגדלו בתנאי יום טבעי (טבלה 2). בזנים מקבוצות ירושלים וגליל היה יתרון ביבול הפרחים עד סוף ינואר לגידול בתנאי יום ארוך, אולם מגמה זו התהפכה בחודשים פברואר ומרץ בהם נקטפו יותר פרחים דוקא בתנאי יום טבעי (תרשים 3,4). בזנים מקבוצת מירון לא היתה בתחילת הגידול השפעה לאורך היום ואילו בחודשים פברואר ומרץ היה גם כן יתרון לגידול בתנאי יום טבעי (תרשים 5). בזנים מקבוצת מונליזה היה יתרון בולט לאורך כל תקופת הגידול לתנאי יום ארוך (תרשים 6).

<u>אורך הפרח</u>
לא היו הבדלים משמעותיים באורך הפרח בין הזנים השונים. כל הזנים הגיעו בממוצע לאורך של 32 עד 36 ס״מ. בזנים מקבוצת מונליזה היה יתרון קטן לאורך הפרח בגידול בתנאי יום ארוך (טבלה 1,2).

<u>גודל חומר הריבוי</u>
פקעות קטנות (בגודל 2-3) מהזן מונליזה אדום שנשתלו בתחילת נובמבר הניבו יבול דומה לפקעות בגודל המקובל לשתילה (גודל 4-5) שנשתלו חודש מוקדם יותר (טבלה 1).

<u>סיכום ודיון</u>:

לאחר שנתיים של גידול כלניות מקבוצות זנים שונות נראה שניתן להגיע באזורנו לתוצאות טובות הן ביבול והן באיכות הפרחים. אזור הבשור התאפיין בשנתיים אלו בחורף קל יחסית, כלומר טמפרטורות גבוהות יחסית במשך שעות היום, אולם טמפרטורות הלילה הנמוכות השוררות באזור בתקופה זו הן כנראה המפתח להצלחה של גידול זה.
הזנים השונים מגיבים בצורה שונה לתנאי גידול שונים כמו טמפרטורה ואורך יום. רב הזנים הקדימו לפרוח בתנאי יום ארוך. בזנים מקבוצת מונליזה היה גם יתרון בולט ביבול בתנאי יום ארוך, לעומתם בזנים מקבוצות ירושלים וגליל היה יתרון ליום הארוך רק בתחילת הגידול ולאחר מכן היתה פגיעה ביבול.
בהמשך חשוב לבדוק את הדרישות המדוייקות של טמפרטורה ואורך יום בכל קבוצות הזנים, כמו כן יש חשיבות רבה לבדיקת הכלכליות של ההארה בגידול זה. בזני היבוא בהם חומר הריבוי יקר כדאי לבדוק שימוש פקעות קטנות יותר שמחירן נמוך יחסית.

טבלה 1: זני יבוא

זן	שתילה	בית רשת	יבול למ"ר	אורך	משקל	משתילה לפריחה
מונליזה אדום	1/10	יום טבעי	212	33	12	77
DE CAEN MISCUGLIO	1/10	יום טבעי	571	32	7	52
DE CAEN MISCUGLIO	1/10	יום טבעי	459	34	7	52
M.L.BLUE	1/10	יום טבעי	250	33	11	69
M.L.FUCSIA	1/10	יום טבעי	233	32	13	73
TETRA BLUE	1/10	יום טבעי	280	33	14	68
TETRA PINK	1/10	יום טבעי	374	35	13	70
TETRA RED	1/10	יום טבעי	306	35	12	77
WIKABRI BLUE	1/10	יום טבעי	386	34	8	73
WIKABRI PINK	1/10	יום טבעי	448	34	9	66
WIKABRI RED	1/10	יום טבעי	320	35	9	70
כריסטינה כחול	1/10	יום טבעי	213	32	13	71
מונליזה אדום (פקעות 2-3)	3/11	יום טבעי	205	32	13	76
מונליזה אדום (פקעות 2-3)	3/11	יום ארוך	288	34	14	60
מונליזה לבן (פקעות 2-3)	3/11	יום טבעי	169	33	11	81
מונליזה לבן (פקעות 2-3)	3/11	יום ארוך	272	36	10	63
מונליזה ורוד (פקעות 2-3)	3/11	יום טבעי	197	32	11	72
מונליזה ורוד (פקעות 2-3)	3/11	יום ארוך	266	35	10	65

טבלה 2: זני יודפת

זן	שתילה	מבנה	יבול למ"ר	אורך	משקל	משתילה לפריחה
גליל אדום	22/10	יום טבעי	401	34	12	49
גליל אדום	22/10	יום ארוך	269	34	10	33
גליל ורוד	22/10	יום טבעי	342	32	10	52
גליל ורוד	22/10	יום ארוך	247	32	8	35
גליל כחול	22/10	יום טבעי	315	34	13	51
גליל כחול	22/10	יום ארוך	310	32	8	33
ירושלים אדום	22/10	יום טבעי	410	34	6	38
ירושלים אדום	22/10	יום ארוך	264	34	8	30
ירושלים ורוד	22/10	יום טבעי	489	35	7	45
ירושלים ורוד	22/10	יום ארוך	349	33	8	29
ירושלים כחול	22/10	יום טבעי	379	35	9	47
ירושלים כחול	22/10	יום ארוך	341	36	7	31
מרון אדום	22/10	יום טבעי	276	33	12	48
מרון אדום	22/10	יום ארוך	134	35	9	38
מרון בורדו	22/10	יום טבעי	376	35	9	44
מרון סגול	22/10	יום טבעי	341	34	8	38
מרון סגול	22/10	יום ארוך	206	33	7	40

תרשים 3: השפעת אורך היום על התפלגות היבול לפי חודשים בזנים מקבוצת ירושלים

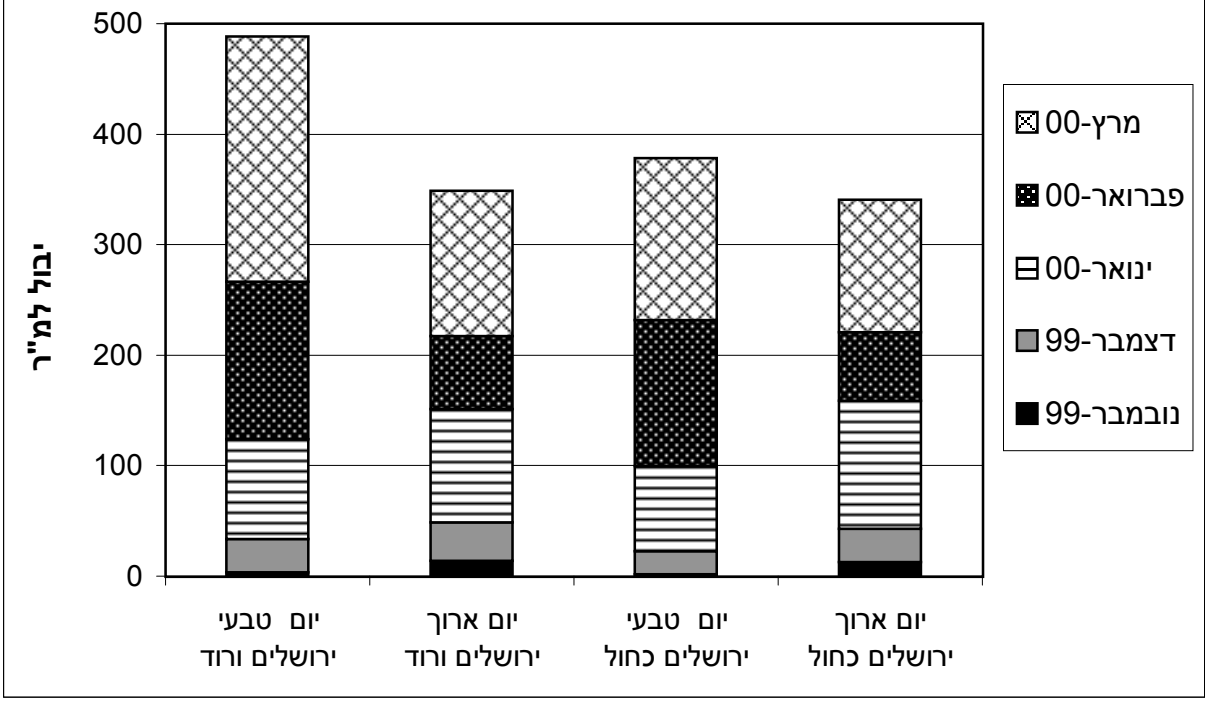

תרשים 4: השפעת אורך היום על התפלגות היבול לפי חודשים בזנים מקבוצת גליל

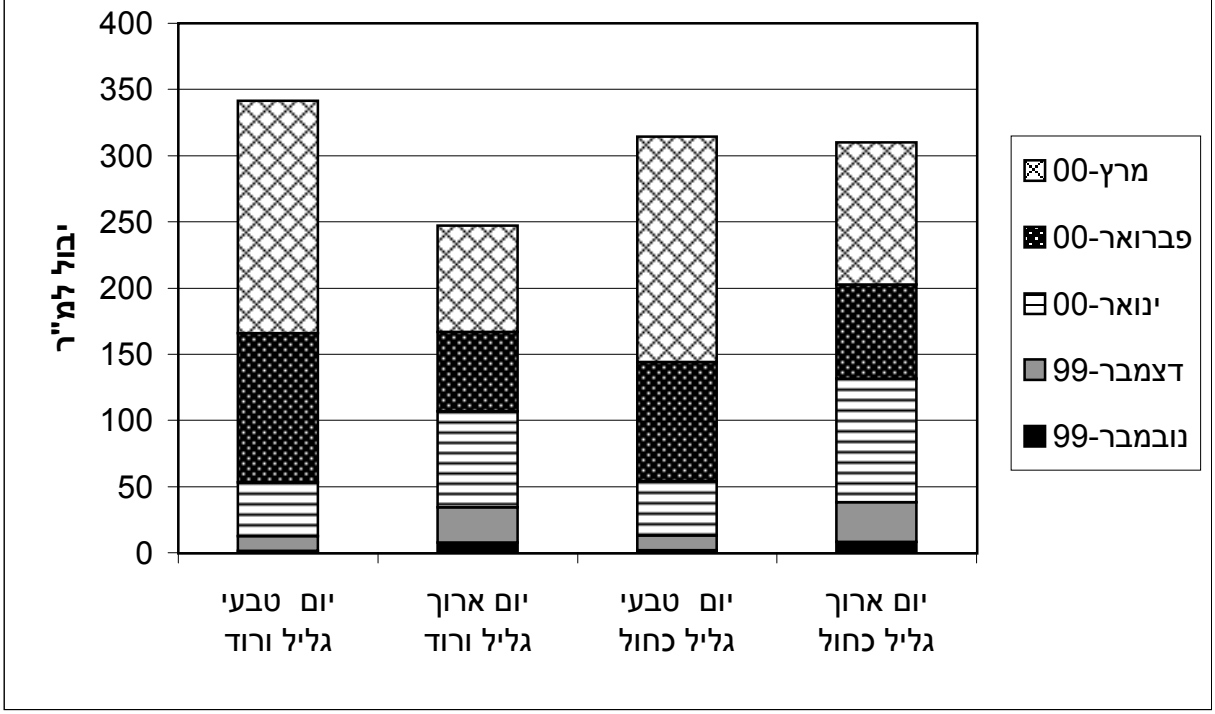

תרשים 5: השפעת אורך היום על התפלגות היבול לפי חודשים בזנים מקבוצת מירון

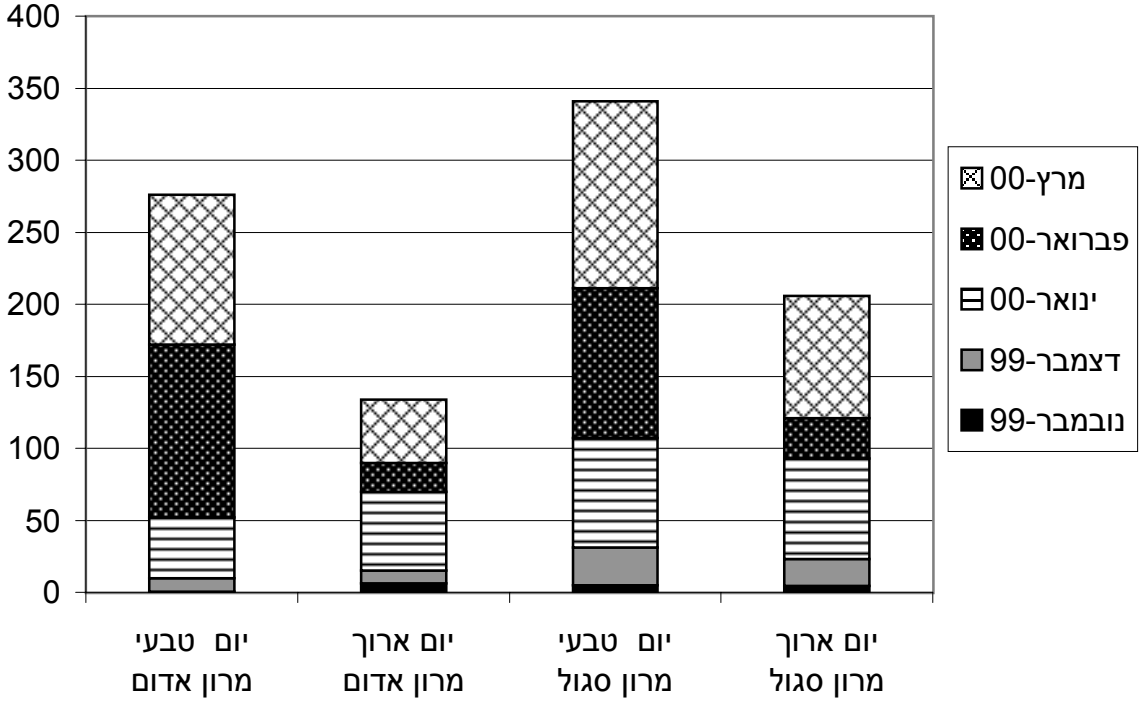

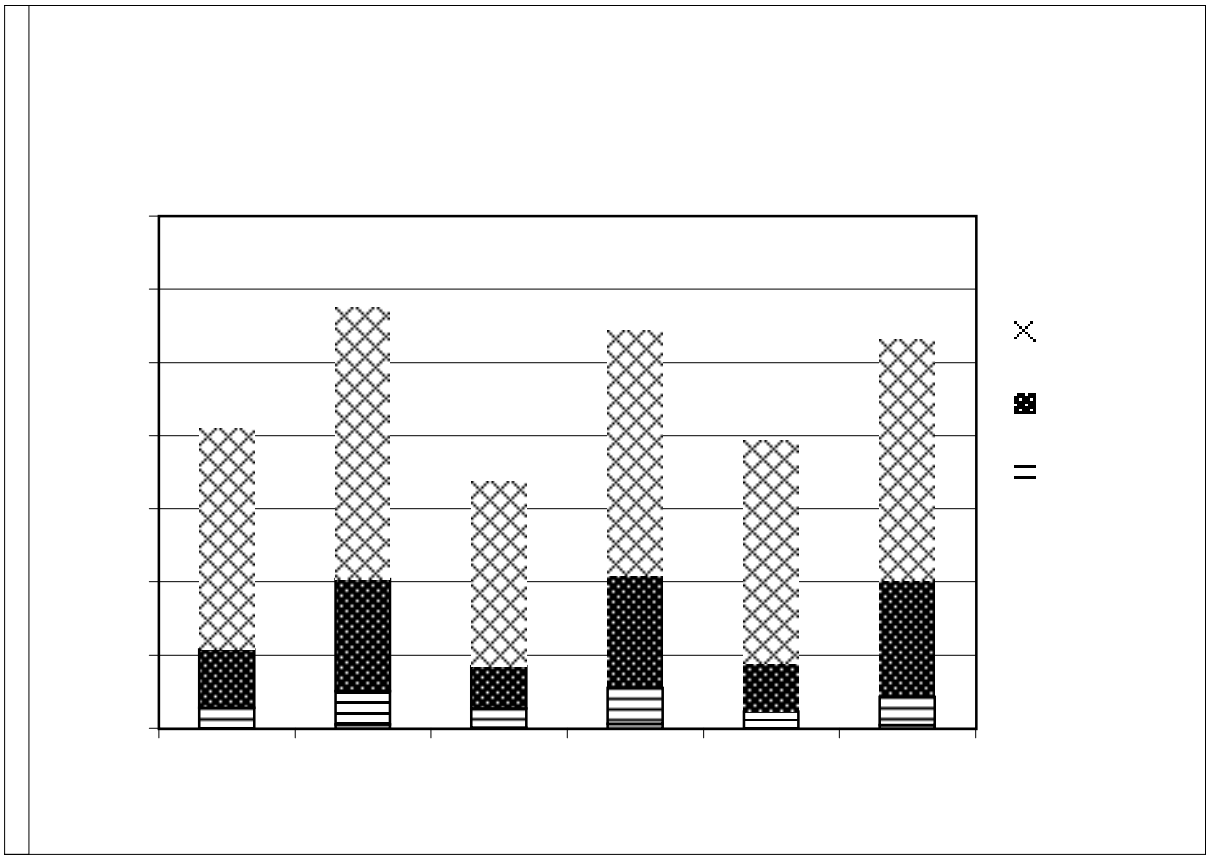

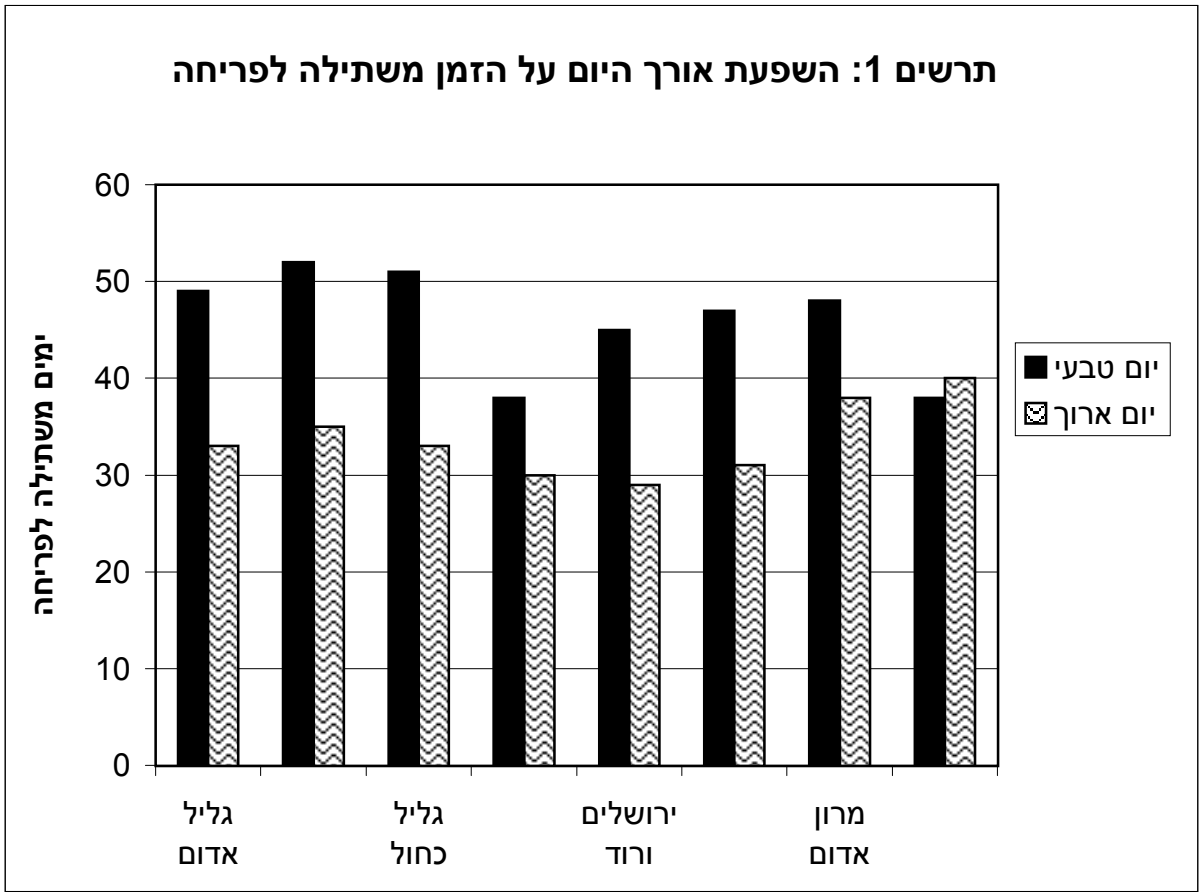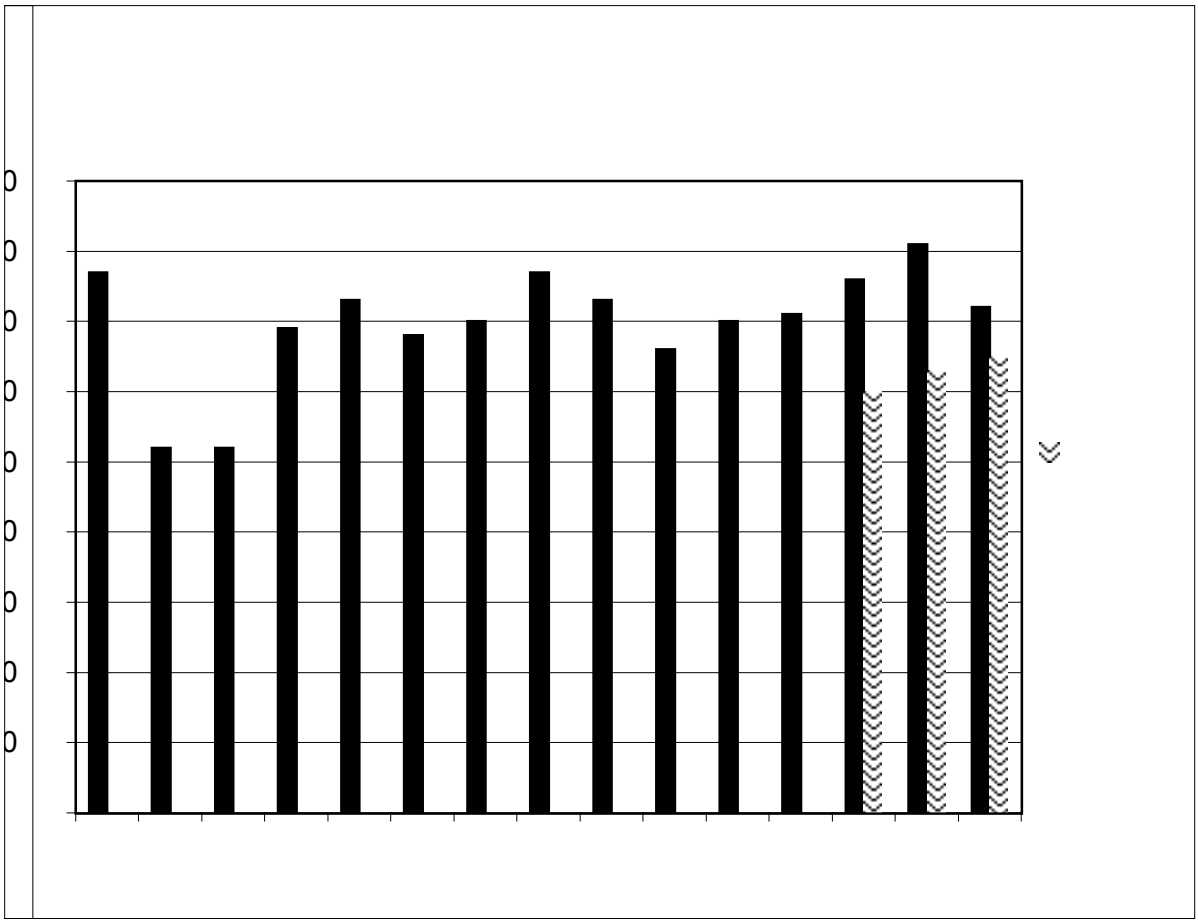
תרשים 1: השפעת אורך היום על הזמן משתילה לפריחה
ימים משתילה לפריחה
60
50
40
30
20
10
0
יום טבעי
יום ארוך
גליל אדום
גליל כחול
ירושלים ורוד
מרון אדום